

MAŁGORZATA GRUCHOŁA

OCHRONA DZIECI I MŁODZIEŻY
PRZEZ PRAWO MEDIALNE
REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC¹

Ochrona małoletnich użytkowników mediów elektronicznych (i nie tylko) może być administracyjna, cywilna i karna. Prawo medialne mieści się nie tylko w sferze prawa administracyjnego, lecz obejmuje także normy cywilne i karne (karne chroniące prawo administracyjne). Stąd tytułowa ochrona realizowana jest na podstawie następujących regulacji:

1. przepisów prawa administracyjnego (s.3);
2. przepisów prawa cywilnego (s.12);

Dr MAŁGORZATA GRUCHOŁA – wykładowca w Wyższej Szkole Biznesu i Administracji w Łukowie; adres do korespondencji: m_gruchola@o2.pl.

¹ Zob.: M. Gruchola, *Ochrona telewizja w III Rzeczypospolitej*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2003; t a ż, *Ochrona małoletnich w ustawodawstwie medialnym V Republiki Francuskiej*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2004, nr 1, s. 247-269.

System ochrony małoletnich w sektorze audiowizualnym w Europie kształtowany jest przez przepisy Europejskiej Konwencji o Telewizji Ponadgranicznej oraz Dyrektywę Rady (89/552/EWG) z 3 X 1989 r. w sprawie koordynacji określonych przepisów prawa, ustawodawstwa lub działań administracyjnych w państwach członkowskich w zakresie emisji programów telewizyjnych wraz z późniejszymi zmianami, nazywana dyrektywą „O telewizji bez granic”). Rada Europy od wielu lat wydaje także opinie i rekomendacje w zakresie omawianego zagadnienia. Do najwcześniejszych należą: Rekomendacja 963 (1983) o kulturowych i edukacyjnych środkach ograniczania przemocy, Rekomendacja 996 (1984) o współpracy rządowej w zakresie regulacji dystrybucji wideokaset zawierających sceny przemocy, brutalnych zachowań i mających szkodliwy wpływ na dzieci i młodzież, Rekomendacja z 30 X 1997 r. dotycząca przedstawiania przemocy w mediach elektronicznych, Opinia nr 8 (1997) w sprawie reklamy adresowanej do dzieci oraz reklamowania napojów alkoholowych.

3. przepisów prawa karnego (s. 17);

4. przepisów ustawodawstwa medialnego nakładającego pewne obowiązki na nadawców oraz dostawców usług internetowych (s. 18).

Podstawowy charakter dla rozważań w niniejszym artykule mają następujące ustawy: ustawa o mediach elektronicznych z 20 XII 2001 roku (*Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001*)², ustawa o multimedialności z 1 VIII 1997 r. (*Informations-und Kommunikationsdienstgesetz vom 1. August 1997 – IuKDG*)³, ustawa o korzystaniu z teleusług z 1 VIII 1997 r. (*Gesetz über Nutzung von Telediensten vom 01. August 1997*)⁴, ustawa o ochronie młodzieży z 23 VI 2002 r. (*Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002*)⁵ oraz ustawa o ochronie danych przy usługach telekomunikacyjnych (*Teledienstschutzgesetz z 1997*)⁶.

Kluczowe znaczenie ma ustawa o mediach elektronicznych (*Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001 – GVBl*)⁷, podpisana przez wszystkie (16) kraje związkowe. Celem jej jest utworzenie we wszystkich landach (krajach związkowych) jednakowych warunków do korzystania z różnych możliwości elektronicznych usług informacyjnych i komunikacyjnych. Podpisującym ustawę nie chodziło o regulację prawną odnoszącą się do konkretnych mediów, ale do warunków, w jakich mają działać firmy, które te media tworzą, używają i udostępniają użytkownikom.

Rolę pomocniczą pełnią następujące akty prawne: Ustawa Zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec z 23 V 1949 r. (*Grundgesetz für die Bundes-*

² *Staatsvertrag über Mediendienste (Mediendienste-Staatsvertrag) zuletzt geändert durch Artikel 3 des Sechsten Staatsvertrages zur Änderung des Rundfunkstaatsvertrages, des Rundfunkfinanzierungsstaatsvertrages und des Mediendienste-Staatsvertrages (Sechster Rundfunkänderungsstaatsvertrag) vom 20. Dezember 2001 – GVBl, Berlin 2002, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>*

³ M. S c h w e r, *Droga do społeczeństwa z informatyzowanego. Dotyczy niemieckiej ustawy o multimedialności*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1997, nr 3-4, s. 122-123.

⁴ Por. <http://www.iid.de/rahmen/iukdgc.html>, cyt. za: J. Barta, R. Markiewicz, *Internet a prawo*, Kraków 1998, s. 231.

⁵ *Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002-JuSchG*, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

⁶ Cyt. za: M. M a t u z i k, *Prawna i etyczna regulacja przepływu informacji w Internecie*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2000, nr1-2 (161-162), s. 177.

⁷ *Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001 – GVBl, Berlin 2002, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>*

republik Deutschland vom 23. Maj 1949)⁸, Niemiecki Kodeks Karny (*Strafgesetzbuch*)⁹, ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji z 7 VI 1990 r. (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb vom 7. Juni 1990*)¹⁰, ustawa o środkach medialnych w kraju związkowym Badenia-Wirtembergia z 6 II 2001 r. (*Gesetz über die Medienzentren vom 6. Februar 2001*)¹¹.

Historyczny charakter ma już Ustawa o rozpowszechnianiu pism i mediów zagrażających młodzieży (*Gesetz über die Verbreitung jugendgefährdender Schriften und Medieninhalte – GjS*)¹², zastąpiona przez ustawę o ochronie młodzieży z 23 VI 2002 r.¹³

1. WYBRANE PODMIOTY ADMINISTRACYJNE ZOBOWIĄZANE DO OCHRONY MAŁOLETNICH UŻYTKOWNIKÓW W NIEMIECKICH MEDIACH

Ochrona najmłodszych użytkowników mediów zgodnie z § 5 Ustawy o mediach elektronicznych z 20 XII 2001 r. (*Staatsvertrag über Mediendienste*) jest obowiązkiem Pełnomocnika do ochrony małoletnich¹⁴. Bierze on udział przy tworzeniu *Ogólnych Warunków Użytkowania Mediów* oraz przy planowaniu oferty nadawcy. Może także zaproponować nadawcy ograniczenie lub zmianę oferty audycji i innych przekazów. Nad realizacją zadań przez nadawcę i ich zgodnością z obowiązującymi normami prawnymi może czuwać samodzielnie lub zobowiązać pewną organizację samokontroli do kontrolowania wskazanego nadawcy medialnego¹⁵.

⁸ *Ustawa Zasadnicza (konstytucja) Republiki Federalnej Niemiec z 23 maja 1949 r. (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Maj 1949)*, red. L. Janicki, tłum. J. Koprucka-Purołowa, B. Demby, Poznań 1997, s. 7, według stanu na 31 grudnia 1996 r.

⁹ *Strafgesetzbuch- StGB*, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p86.htm>

¹⁰ *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb vom 7. Juni 1990*, BGB I. III/FNA 43-1, Berlin 2003, <http://www.artikel1.de/gesetze/bgb.html>

¹¹ *Gesetz über die Medienzentren (Medienzentrenengesetz) vom 6. Februar 2001*, Berlin 2001, GBL II 2001, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

¹² *Gesetz über die Verbreitung jugendgefährdender Schriften und Medieninhalte – GjS*, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

¹³ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

¹⁴ *Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001*, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>

¹⁵ Tamże, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>

Mocą ustawy o ochronie młodzieży (*Jugendschutzgesetz*) z 23 VI 2002 r. zostało powołane przez najwyższe instancje krajów związkowych/landów¹⁶ Federalne (Państwowe) Biuro ds. Ochrony Młodzieży w Mediach (*Bundesprüfstelle für Jugendgefährdende Medien*) – § 17-25¹⁷. Federalne Biuro tworzy przewodniczący, mianowany przez Ministerstwo Federalne do spraw Rodziny, Osób Starszych, Kobiet i Dzieci; członkowie zarządu komisji, powołani przez rządy landów, jak również osoby, mianowane przez to Ministerstwo. Zarówno przewodniczący mianowany przez Ministerstwo, jak i poszczególni członkowie mają swoich zastępców. Rządy poszczególnych landów mogą zrezygnować z prawa nominacji na rzecz najwyższej instancji krajów związkowych/landów. Członkowie Biura specjalizują się w takich dziedzinach, jak: sztuka; literatura; księgarstwo i wydawnictwo; nośniki obrazu i audiowizualne środki przekazu (§ 18). Przewodniczący i członkowie zarządu zostają wyznaczani do pełnienia urzędu na 3 lata. Jeśli nie wypełniają należycie zobowiązań, mogą zostać odwołani przed upływem kadencji. Członkowie powyższego Biura nie muszą ściśle trzymać się odgórnych instrukcji. Federalne Biuro obraduje w składzie dwunastu członków. Zespół ten składa się z: przewodniczącego, trzech członków powołanych z landów oraz po jednym członku z następujących grup: Sztuka (*der Kunst*); Literatura (*der Literatur*); Księgarstwo i wydawnictwa (*des Buchhandels und der Verlegerschaft*); Producenci nośników obrazu i audiowizualnych środków przekazu (*der Anbieter von Bildträgern und von Telemedien*); Odpowiedzialni za społeczną pomoc młodzieżową (*der Träger der freien Jugendhilfe*); Odpowiedzialni za państwową pomoc młodzieżową (*der Träger der öffentlichen Jugendhilfe*); Nauczycielstwo (*der Lehrerschaft*); Kościoły, gminy żydowskie i inne wspólnoty religijne (*der Kirchen, der jüdischen Kultusgemeinden und anderer Religionsgemeinschaften, die Körperschaften des öffentlichen Rechts*).

Jeśli na posiedzeniu nie pojawi się powołany członek zarządu ani jego zastępca, wówczas Federalne Biuro ds. Ochrony Młodzieży w Mediach jest zdolne do podejmowania uchwał w składzie minimum dziewięciu osób, z których przynajmniej dwie muszą należeć do następujących grup: sztuka, literatura, księgarstwo i wydawnictwo oraz producenci nośników obrazu

¹⁶ Do najwyższych instancji krajów związkowych (landów) należą rządy krajów związkowych z premierami i ich kancelariami stanu oraz ministerstwa krajów związkowych.

¹⁷ *Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 – JuSchG*, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

i audiowizualnych środków przekazu. Aby środek przekazu został zarejestrowany jako niebezpieczny dla dzieci i młodzieży, podczas głosowania wymagana jest większość dwóch trzecich głosów (§ 19).

Federalne Biuro ds. Ochrony Młodzieży w Mediach decyduje głównie o wpisaniu danego nośnika przekazu na *Listę środków przekazu stwarzających zagrożenie dla dzieci i młodzieży – Liste Jugendgefährdender Medien* (dalej: *Lista*) oraz o wykreśleniu z tej *Listy*. Środki przekazu zostają wpisane na *Listę*, jeżeli sąd w prawomocnym orzeczeniu ogłosi, że środek przekazu zawiera jakiegokolwiek z treści, które zostały wymienione w § 86, 130, 131 lub 184 niemieckiego kodeksu karnego¹⁸. Szczególnie karalne jest rozpowszechnianie pism propagandowych partii politycznych, które zostały przez Niemiecki Sad Najwyższy uznane za nielegalne.

Pozbawieniem wolności od 3 miesięcy do 5 lat jest karalne zakłócanie porządku publicznego poprzez: nawoływanie do nienawiści lub przemocy skierowanej przeciwko części społeczeństwa; naruszanie godności ludzkiej przez to, że część społeczeństwa jest obrażana, świadomie poniżana lub znieważana. Karalne jest pozbawieniem wolności do 3 lat lub karą pieniężną: rozpowszechnianie, publiczne wystawianie, wywieszanie, pokazywanie; przekazywanie lub umożliwianie dostępu osobie poniżej osiemnastego roku życia; produkowanie, sprzedawanie, kupowanie, przechowywanie, reklamowanie pism, które nawołują do nienawiści konkretnej grupy z powodu jej narodowości, rasy, przekonań religijnych czy tradycji ludowych. Powyższy przepis odnosi się również do rozpowszechniania wyżej wymienionych treści poprzez radio, firmy (usługi) medialne i telewizyjne. Karalne jest pozbawieniem wolności do 1 roku lub karą pieniężną: rozpowszechnianie; publiczne wystawianie, wywieszanie, pokazywanie; przekazywanie lub umożliwianie dostępu osobie poniżej osiemnastego roku życia; produkowanie, sprzedawanie, kupowanie, przechowywanie, reklamowanie pism przedstawiających straszne i nieludzkie akty przemocy przeciwko ludziom; przekazywanie tych treści przez radio, usługi medialne i telewizyjne oraz pism pornograficznych i umożliwianie dostępu do nich osobom poniżej 18. roku życia. Wyjątek stanowi informowanie o współczesnych lub historycznych

¹⁸ *Strafgesetzbuch- StGB*,

<http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p86.htr>

<http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p130.htr>

<http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p131.htr>

<http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p184.htr>

wydarzeniach. Nie podlega karze ten, kto osobie poniżej 18. roku życia przekazał te pisma, jeśli jest jej prawnym opiekunem, chyba że zaniedbał w sposób oczywisty swoje obowiązki opiekuńcze.

Lista środków przekazu stwarzających zagrożenie dla dzieci i młodzieży podzielona jest na cztery części:

1. W części A (*Jawna lista środków przekazu*) wymienione są wszystkie media, jeśli nie są przyporządkowane do części B, C lub D.

2. W części B (*Jawna lista środków przekazu z bezwzględnym zakazem rozpowszechnienia*) zapisane są środki przekazu zawierające jakiegokolwiek treści, które zostały wymienione w §: 86, 130, 131 lub 184 kodeksu karnego (rozpowszechnianie treści propagandowych partii politycznych, które zostały przez Niemiecki Sad Najwyższy uznane za nielegalne; nawoływanie do nienawiści lub przemocy skierowanej przeciwko części społeczeństwa; naruszanie godności ludzkiej przez to, że część społeczeństwa jest obrażana, świadomie poniżana lub znieważana; treści, które nawołują do nienawiści konkretnej grupy z powodu jej narodowości, rasy, przekonań religijnych czy tradycji ludowych; treści przedstawiających straszne i nieludzkie akty przemocy przeciwko ludziom; przekazywanie tych treści przez radio, usługi medialne i telewizyjne oraz pism pornograficznych i umożliwianie dostępu do nich osobom poniżej 18. roku życia).

3. W części C (*Niepubliczna lista środków przekazu*) wymienione są te środki przekazu, które nie zostały zakwalifikowane do części A, ponieważ mobilny środek przekazu był rozpowszechniany jedynie za pomocą audiowizualnych środków przekazu lub istnieje przypuszczenie, że podanie tego faktu do wiadomości publicznej mogłoby zaszkodzić opiece nad młodzieżą. Zawiera również wszystkie media audiowizualne, jeśli nie zostały przyporządkowane do części D.

4. W części D (*Niepubliczna lista środków przekazu z bezwzględnym zakazem ich rozpowszechnienia*) wpisane są te media które, nie zostały przyporządkowane do części B tylko dlatego, że przy ich wpisie na listę nie wzięto pod uwagę § 2 4 ust.3 lub media audiowizualne zawierają jakiegokolwiek z treści, które zostały wymienione w §: 86, 130, 131 lub 184 kodeksu karnego (patrz wyżej – Cześć B Listy).

Środek przekazu nie powinien zostać wpisany na powyższą Listę:

a) ze względu na treści religijne, polityczne, społeczne lub światopoglądowe;

b) jeśli służy sztuce lub nauce;

c) jeżeli w interesie publicznym jest, aby rodzaj przedstawionego obrazu został poddany krytyce.

Do zgłaszania propozycji wpisu środka przekazu na *Listę środków przekazu stwarzających zagrożenie dla dzieci i młodzieży* uprawnione są w poszczególnych dziedzinach następujące organizacje i związki:

1. Sztuka: Niemiecka Rada Kultury, Związek Niemieckich Wychowawców Artystycznych – stowarzyszenie zarejestrowane, Bractwo Artystów – stowarzyszenie zarejestrowane, Związek Niemieckich Specjalistów Wzornictwa Przemysłowego i Grafiki;

2. Literatura: Związek Niemieckich Pisarzy, Wolny Niemiecki Związek Autorów, Niemiecki Związek Autorów – stowarzyszenie zarejestrowane, PEN- Centrum;

3. Księgarstwo i wydawnictwo: Giełdowy Związek Niemieckiego Księgarstwa – stowarzyszenie zarejestrowane, Niemiecki Związek Hurtowników Książek, Gazet i Czasopism – stowarzyszenie zarejestrowane, Narodowy Związek Niemieckich Wydawców Dziennika – stowarzyszenie zarejestrowane, Związek Niemieckich Wydawców Czasopism – stowarzyszenie zarejestrowane, Giełdowy Związek Niemieckiego Księgarstwa – wyłącznie Wydawcy, Grupa Robocza Wydawnictw Czasopism w Giełdowym Związku Niemieckiego Księgarstwa;

4. Nośniki obrazu i media audiowizualne;

5. Odpowiedzialnymi za społeczną pomoc młodzieżową są organizacje sportowe, młodzieżowe, charytatywne itp.;

6. Odpowiedzialnymi za państwową pomoc młodzieżową są parlamenty regionalne, miejskie, Niemiecki Związek Miast i Gmin;

7. Nauczycielstwo;

8. Kościoły, żydowskie gminy i inne wspólnoty religijne¹⁹.

¹⁹ Do zgłaszania propozycji wpisu środka przekazu na *Listę środków przekazu stwarzających zagrożenie dla dzieci i młodzieży* są uprawnione:

3. księgarstwo i wydawnictwo: *Börsenverein des Deutschen Buchhandels e.V.*, *Verband Deutscher Bahnhofsbuchhändler*, *Bundesverband Deutscher Buch-, Zeitungs- und Zeitschriftengrossisten e.V.*, *Bundesverband Deutscher Zeitungsverleger e.V.*, *Verband Deutscher Zeitschriftenverleger e.V.*, *Börsenverein des Deutschen Buchhandels e.V. – Verlegerausschuss*, *Arbeitsgemeinschaft der Zeitschriftenverlage (AGZV) im Börsenverein des Deutschen Buchhandels*; 4. nośniki obrazu i media audiowizualne: *Bundesverband Video*, *Verband der Unterhaltungssoftware Deutschland e.V.*, *Spitzenorganisation der Filmwirtschaft e.V.*, *Bundesverband Informationswirtschaft, Telekommunikation und neue Medien e.V.*, *Deutscher Multimedia Verband e.V.*, *Electronic Commerce Organisation e.V.*, *Verband der*

Dla każdej organizacji, która korzysta z przyznanego jej prawa zgłaszania propozycji, zostaje mianowany członek zarządu komisji i jego zastępca. Jeśli jedna z wymienionych wyżej organizacji składa więcej propozycji, wówczas Ministerstwo Federalne do spraw Rodziny, Osób Starszych, Kobiet i Dzieci wybiera członka zarządu komisji. Dla powyższych grup na członków zarządu komisji i ich zastępców mogą również zostać zgłaszani kandydaci przez organizacje, które nie zostały określone imiennie. Ponadto ministerstwo w styczniu każdego roku wzywa w monitorze związkowym do tego, aby w ciągu sześciu tygodni wystosować tego rodzaju propozycje kandydatur. Z propozycji tych każda grupa powołuje dodatkowego członka zarządu komisji i jego zastępcę. Wnioski organizacji, które nie mają charakteru związkowego lub nie działają czynnie nie są brane pod uwagę (§ 20).

Proces postępowania reguluje § 21 ustawy o ochronie młodzieży z 2002 r. Federalne Biuro ds. Ochrony Młodzieży w Mediach zazwyczaj zwołuje obrady na wniosek Ministerstwa Federalnego do spraw Rodziny, Osób Starszych, Kobiet i Młodzieży, Wyższej Krajowej Rady Młodzieżowej, Centralnej Władzy Nadzorczej do spraw Ochrony Dzieci i Młodzieży w Mediach, Krajowego Urzędu do spraw Młodzieży, Urzędów do spraw Młodzieży, jak również osób, które złożyły wniosek o wykreślenie danego środka przekazu z rejestru.

Jeśli jest niemożliwe jawne uwzględnienie w rejestrze określonego środka przekazu lub wykreślenie z niego, wówczas przewodniczący może umorzyć postępowanie. Federalne Biuro do spraw Ochrony Młodzieży w Mediach staje się czynne z urzędu wówczas, jeśli taki wniosek złoży urząd, który nie został wyżej wymieniony²⁰ lub instytucja zajmująca się problematyką mło-

Deutschen Automatenindustrie e. V., IVD Interessengemeinschaft der Videothekare Deutschlands e.V.; 5. odpowiedzialni za społeczną pomoc młodzieżową: Bundesarbeitsgemeinschaft der Freien Wohlfahrtspflege, Deutscher Bundesjugendring, Deutsche Sportjugend, Bundesarbeitsgemeinschaft Kinder- und Jugendschutz (BAJ) e.V.; 6. odpowiedzialni za państwową pomoc młodzieżową: Deutscher Landkreistag, Deutscher Städtetag, Deutscher Städte- und Gemeindebund; 7. nauczycielstwo: Gewerkschaft Erziehung u. Wissenschaft im Deutschen Gewerkschaftsbund, Deutscher Lehrerverband, Verband Bildung und Erziehung, Verein Katholischer deutscher Lehrerinnen; 8. kościoły, żydowskie gminy i inne wspólnoty religijne: Bevollmächtigter des Rates der EKD am Sitz der Bundesrepublik Deutschland, Kommissariat der deutschen Bischöfe – Katholisches Büro in Berlin, Zentralrat der Juden in Deutschland.

²⁰ Ministerstwo Federalne do spraw Rodziny, Osób Starszych, Kobiet i Młodzieży (*das Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend*), Wyższa Krajowa Rada Młodzieżowa (*die obersten Landesjugendbehörden*), Centralna Władza Nadzorcza do spraw

dzieży oraz gdy przewodniczący Federalnego Biura uzna rozpoczęcie działalności owego urzędu za stosowne.

Przed podjęciem decyzji o wpisaniu audiowizualnego środka przekazu na *Listę*, Federalne Biuro może zezwolić Centralnemu Urzędowi Nadzoru Państwa do spraw Ochrony Dzieci i Młodzieży na zajęcie bezzwłocznie stanowiska odnośnie do audiowizualnego środka przekazu. Opinia tego Urzędu musi zostać uwzględniona przy podejmowaniu decyzji przez Federalne Biuro. Jeśli nie zostanie przedłożona w ciągu pięciu dni roboczych od postawionego mu wezwania, wówczas Federalne Biuro może zadecydować samodzielnie.

W przypadku audiowizualnych środków przekazu możliwość ustosunkowania się odnośnie do wpisu na *Listę* przysługuje również autorowi, właścicielowi, osobie posiadającej prawa autorskie, jak również producentowi.

Powzięte decyzje są przekazane:

1. autorowi, właścicielowi, osobie posiadającej prawa autorskie;
2. autorowi, jak również producentowi;
3. urzędowi zgłaszającemu wniosek;
4. Ministerstwu Federalnemu do spraw Rodziny, Osób Starszych, Kobiet i Młodzieży, Wyższej Krajowej Radzie Młodzieżowej; Centralnej Władzy Nadzorczej do spraw Ochrony Dzieci i Młodzieży w Mediach.

Federalne Biuro do spraw Ochrony Młodzieży w Mediach powinno szczegółowo przedstawić ograniczenia w rozpowszechnieniu i reklamie, które wynikają z podjętej decyzji. Uzasadnienie jest załączone lub zostaje doręczone w ciągu tygodnia. Ponadto Biuro powinno współpracować i prowadzić regularną wymianę informacji z Centralnym Urzędem Nadzoru Państwa do spraw Ochrony Dzieci i Młodzieży w Mediach (§ 21)²¹.

Federalne Biuro dla poszczególnych środków przekazu przewiduje następujące sankcje karne:

1. pojawiające się okresowo mobilne środki przekazu mogą zostać wpisane na okres od 3 do 12 miesięcy na *Listę środków przekazu zagrażających młodzieży*, jeśli w ciągu 12 miesięcy więcej niż 2 z ich serii zostały zapisane

Ochrony Dzieci i Młodzieży w Mediach (*die zentrale Aufsichtsstelle der Länder für den Jugendmedienschutz*), Krajowy Urząd do spraw Młodzieży (*die Landesjugendämter*), Urzędy do spraw Młodzieży (*die Jugendämter*), jak również osoby, które złożyły wniosek o wykreślenie danego środka przekazu z rejestru.

²¹ *Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 – JuSchG*, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

na listę. Przepis ten nie ma zastosowania dla gazet codziennych i czasopism politycznych;

2. media audiowizualne mogą znaleźć się na wspomnianej *Liście* na okres od 3 do 12 miesięcy, jeśli w ciągu 12 miesięcy więcej niż 2 z ich ofert zostały wpisane na *Listę*. Przepis ten nie ma zastosowania dla gazet codziennych i czasopism politycznych (§ 22).

Federalne Biuro w składzie: przewodniczący i dwóch członków zarządu może zadecydować jednogłośnie na drodze postępowania uproszczonego o wpisaniu środka przekazu na *Listę*, jeśli stwarza jawne zagrożenie dla psychicznego, moralnego i fizycznego rozwoju małoletnich. Jeśli jednogłośnie podjęcie decyzji nie dojdzie do skutku, wówczas Biuro to podejmuje decyzje w pełnym składzie. Również w ciągu miesiąca po doręczeniu wniosku osoba, której on dotyczy, może zażądać od Federalnego Biura podjęcia decyzji w pełnym składzie.

Po upływie 10 lat od momentu wpisania na *Listę* środka przekazu Federalne Biuro może zadecydować w uproszczonym postępowaniu o skreśleniu go z tej *Listy*.

Jeśli istnieje niebezpieczeństwo, że mobilne i audiowizualne środki przekazu krótkoterminowo, ale na dużą skalę będą rozprowadzane i rozpowszechniane, a oczekuje się definitywnej decyzji o wpisaniu danego środka na *Listę*, wówczas może zostać tymczasowo podjęta decyzja na drodze uproszczonego postępowania o wpisaniu środka przekazu na *Listę*.

Tymczasowe rozporządzenie traci swoją moc po upływie miesiąca wraz z wydaniem ostatecznej decyzji przez Federalne Biuro do spraw Ochrony Młodzieży w Mediach. Termin może zostać przedłużony najwyżej o 1 miesiąc. Jeśli tymczasowe rozporządzenie zostało podane do publicznej wiadomości w monitorze związkowym, obowiązuje ono również podczas przedłużonego okresu (§ 23).

Zarządzenie wspomnianą *Listą* należy do przewodniczącego Federalnego Biura. Decyzje dotyczące wpisu na *Listę* lub skreślenia z niej są bezzwłocznie realizowane. Jeśli straciły moc prawną lub zostały unieważnione, wówczas natychmiast *Lista* jest korygowana. Jeśli jakiś środek przekazu zostanie wpisany na powyższą *Listę* lub z niej skreślony, wówczas fakt ten zostaje podany do publicznej wiadomości w monitorze związkowym. Rezygnuje się z tego obwieszczenia, jeśli nośny środek przekazu był rozpowszechniany jedynie za pomocą audiowizualnych środków przekazu, lub jeśli istnieje przypuszczenie, że podanie tego faktu do wiadomości publicznej mogło by zaszkodzić opiece nad młodzieżą.

Jeśli środek przekazu zostanie zarejestrowany w część B lub D *Listy*, wówczas przewodniczący jest zobowiązany powiadomić o tym kompetentne organy ścigania karnego. Jeśli zostanie określone wyrokiem prawnym, że jego treść nie realizuje stanu rzeczy kodeksu prawnego, wówczas środek przekazu zostają zapisany na liście A lub C. Jeśli wchodzi w rachubę skreślenie środka przekazu z *Listy*, wtedy przewodniczący przeprowadza wznowione postępowanie rozstrzygające.

Jeśli audiowizualny środek przekazu zostaje wpisany na *Listę* i doszło do tego za granicą, wówczas przewodniczący powinien zawiadomić instytucje samokontroli działające w zakresie audiowizualnych środków przekazu w celu zarejestrowania programu filtrującego (§ 24)²².

Tak w wielkim skrócie została przedstawiona działalność Federalnego Biura do spraw Ochrony Młodzieży w Mediach, ale obok niego ochronę małoletnich użytkowników mediów sprawują ośrodki medialne w poszczególnych landach. Podstawową formą ochrony realizowaną przez te ośrodki jest wychowanie do właściwego odbioru mediów (edukacja medialna).

Dla potrzeb niniejszego artykułu przedstawię Ośrodek Medialny (*Medienzentren*) w Badenii-Wirtembergii. Jego działalność reguluje ustawa o ośrodkach medialnych w kraju związkowym Badenia-Wirtembergia z 6 II 2001 r. (*Gesetz über die Medienzentren vom 6. Februar 2001*)²³.

Zarówno Krajowy Ośrodek Medialny Badenia-Wirtembergia, jak również ośrodki miejskie i powiatowe mają za zadanie rozwiązywanie wszystkich problemów, które powstają w związku z odbiorem mediów audiowizualnych i użytkowaniem mediów elektronicznych w pracy wychowawczej i dydaktycznej w szkołach podstawowych. Identyczne zadanie ma krajowy ośrodek medialny w stosunku do pracy z młodzieżą i kształceniem osób dorosłych (§ 1)²⁴. Przepis paragrafu 3 określa funkcje i zadania Krajowego Ośrodka

²² Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

²³ *Gesetz über die Medienzentren (Medienzentrenengesetz) vom 6. Februar 2001*, Berlin 2001, GBL II 2001, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

²⁴ § 2. Założenia i sytuacja prawna Krajowego Ośrodka Medialnego Badenii-Wirtembergii: (1) Krajowy Ośrodek Medialny Badenii-Wirtembergii został założony jako publiczna instytucja zdolna do działań prawnych. Aby powstał, zostały połączone federalny/związkowy urząd oświaty Badenii i urząd oświaty Wirtembergii. (2) Krajowy Ośrodek Medialny Badenii-Wirtembergii ma swoją siedzibę w Karlsruhe i Stuttgarcie. (3) Wskutek ogólnych następstw prawnych, prawa, zobowiązania i obowiązki urząd oświaty Badenii i Wirtembergii przeszły na Krajowy Ośrodek Medialny Badenii-Wirtembergii. (4) Krajowy Ośrodek Medialny może rozporządzać swoimi sprawami na posiedzeniach, których przebieg zostaje

Medialnego, w sposób szczegółowy reguluje zagadnienie „wychowania do mediów”. Oto najważniejsze z nich:

1. Usługi pedagogiczne, a zwłaszcza:

a) podnoszenie kompetencji medialnych wśród nauczycieli (konsultacje, szkolenia i porady);

b) przeprowadzanie i tworzenie nowych modeli kształcenia medialnego;

c) wspieranie edukacji medialnej.

2. Usługi techniczne dla szkół, a w szczególności poradnictwo i opieka techniczna współpracowników ośrodków miejskich i powiatowych, jak również szkolenia w związku ze zdobyciem i użytkowaniem sprzętu medialnego (§ 3)²⁵.

Jak widać, zakres zadań i uprawnień krajowych ośrodków medialnych znacznie odbiega od działań podejmowanych przez Federalne Biuro ds. Ochrony Młodzieży w Mediach. Pierwsze nastawione są na ochronę poprzez edukację medialną, drugie – poprzez regulacje prawne.

2. OCHRONA MAŁOLETNI PRZEZ USTAWODAWSTWO CYWILNE

Artykuł 1 Ustawy Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec z 23 V 1949 r. (*Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Maj 1949*), mówi wprost: „Godność człowieka jest nienaruszalna. Jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem całej władzy państwowej (§ 1)”²⁶. Ochrona dzieci i młodzieży gwarantowana w konstytucji realizowana jest na podstawie następujących regulacji: ustawy o ochronie młodzieży z 23 VI 2002 r. (*Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002*)²⁷ oraz ustawy o mediach elektronicznych z 20 XII 2001 r. (*Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001*), w któ-

opublikowany w dzienniku krajowym Badenii-Wirtembergii. (5) Krajowy Ośrodek Medialny ma prawo posiadać swoich urzędników. Funkcje przełożonego i wyższych służb urzędniczych dla urzędników zatrudnionych w Krajowym Ośrodku Medialnym sprawuje minister kultury. Urzędnicy Krajowego Ośrodka Medialnego zostają powołani na swe stanowiska przez minister kultury.

²⁵ *Gesetz über die Medienzentren (Medienzentrengesetz) vom 6. Februar 2001*, Berlin 2001, GBL II 2001, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>.

²⁶ *Ustawa Zasadnicza (konstytucja) Republiki Federalnej Niemiec*, s. 7.

²⁷ *Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 – JuSchG*, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

rej zapisano: „[...] odnośnie do audycji i innych przekazów obowiązuje porządek zgodny z konstytucją. Powinny być przestrzegane przepisy powszechnych ustaw i przepisy odnoszące się do ochrony godności osobistej – art.11”²⁸.

Ochrona dzieci i młodzieży zajmuje priorytetowe miejsce w ustawodawstwie Niemiec. Świadczy o tym przyjęcie nowej Ustawy o ochronie młodzieży z 23 VI 2002 r., która weszła w życie 1 IV 2003 r.²⁹ Ustawa ta zastąpiła Ustawę o rozpowszechnianiu pism i mediów zagrażających młodzieży (*Gesetz über die Verbreitung jugendgefährdender Schriften und Medieninhalte – GjS*)³⁰. Tytułowej ochronie poświęcony jest rozdział 3 *Ochrona młodzieży w mediach*. Ustawa szczegółowo reguluje kwestie mediów przenośnych (*Trägermedien*), w tym: imprez filmowych (*Filmveranstaltungen*) – § 11, nośników obrazu (kaset) z filmami i gramami (*Bildträger mit Filmen oder Spielen*) – § 12, terminali wizyjnych (automatów do gier z ekranami) (*Bildschirmspielgeräte*) – § 13, oznakowanie filmów i gier (*Kennzeichnung von Filmen und Film- und Spielprogrammen*) – § 14, oraz przenośnych mediów zagrażających młodzieży (*Jugendgefährdende Trägermedien*) – § 15. Zawiera także *Specjalne rozporządzenie dla mediów audiowizualnych (Sonderregelung für Telemedien)* – § 16³¹.

Zgodnie z przepisem paragrafu 15 ustawy o ochronie młodzieży z 2002 r. środki przekazu stanowiące największe zagrożenie dla małoletnich wpisane są na specjalną *Listę środków przekazu stwarzających zagrożenie dla dzieci i młodzieży* (§ 18) i podane do publicznej wiadomości. Powyższym ograniczeniom podlegają również środki przekazu, które:

1. Zawierają treść wymienioną w §: 86, 130, 131 lub 184 kodeksu karnego (treści propagandowych partii politycznych, które zostały przez Niemiecki Sad Najwyższy uznane za nielegalne; nawoływanie do nienawiści lub przemocy skierowanej przeciwko części społeczeństwa; naruszanie godności ludzkiej przez to, że część społeczeństwa jest obrażana, świadomie poniżana lub znieważana; treści, które nawołują do nienawiści konkretnej grupy z powodu jej narodowości, rasy, przekonań religijnych czy tradycji ludowych;

²⁸ *Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001 – GVBl.* Berlin 2002, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>

²⁹ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

³⁰ *Gesetz über die Verbreitung jugendgefährdender Schriften und Medieninhalte – GjS*, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

³¹ *Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 – JuSchG*, BGBl, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

treści przedstawiających straszne i nieludzkie akty przemocy przeciwko ludziom; przekazywanie tych treści przez radio, usługi medialne i telewizyjne oraz pism pornograficznych i umożliwianie dostępu do nich osobom poniżej 18. roku życia);

2. Gloryfikują wojny;

3. Pokazują zdarzenia rzeczywiste, które w sposób uchybiający godności ludzkiej przedstawiają osoby, które cierpią i umierają na skutek dolegliwości fizycznych i psychicznych;

4. Pokazują dzieci i młodzież w nienaturalnych pozycjach, ze szczególnym naciskiem na pornografię; lub jawnie zagrażają fizycznemu, moralnemu lub psychicznemu rozwojowi niepełnoletnich. Środki przekazu zawierające wyżej wymienione treści nie powinny być:

a) oferowane, sprzedawane i dostępne dla dzieci i młodzieży;

b) umieszczane i prezentowane w miejscach, w których przebywają dzieci i młodzież;

c) dostępne w sprzedaży detalicznej poza lokalami handlowymi, w kioskach i innych miejscach sprzedaży, jak również nie powinny być oferowane i dostępne w sprzedaży wysyłkowej, czytelnich i bibliotekach;

d) prezentowane w sklepach, miejscach pracy;

e) dostępne w sprzedaży wysyłkowej;

f) prezentowane w miejscach publicznych, odwiedzanych przez dzieci i młodzież, jak również oferowane i zachwalane przez rozpowszechnianie w środkach masowego przekazu poza stoiskami handlowymi w handlu właściwym (ust. 1)³².

Przepisy dotyczące audiowizualnych środków przekazu, które według § 18 zostały opublikowane na *Liście środków masowego przekazu, stwarzających zagrożenie dla dzieci i młodzieży*, zostały zastrzeżone przez prawo krajowe³³.

Ustawa z 2002 r. w sposób szczegółowy reguluje odbiór i użytkowanie mediów przenośnych. W myśl przepisów paragrafu 11 powyższej ustawy: dzieci i młodzież mogą być obecne na publicznych pokazach filmów tylko wówczas, jeśli owe filmy:

a) zostały zatwierdzone przez najwyższe instancje krajów związkowych/landów lub organizacje samokontroli do publicznegorozpowszechniania;

b) zostały oznaczone przez oferującego (nadawcę, producenta) jako „program informacyjny” lub „program dydaktyczny” (ust. 1).

³² Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

³³ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

Również dzieci od lat sześciu mogą uczestniczyć w publicznych projekcjach, dozwolonych i oznaczonych dla dzieci i młodzieży od 12. roku życia, jeśli znajdują się w towarzystwie osób posiadających nad nimi prawa opiekuńcze. Odstępstwa od powyższych założeń odnośnie do obecności dzieci i młodzieży na publicznych pokazach filmowych, są możliwe tylko wówczas, gdy małoletni znajdują się w towarzystwie osób posiadających prawa opiekuńcze lub osób, które zostały uprawnionych do sprawowania władzy rodzicielskiej. Dotyczy to:

- a) dzieci poniżej lat sześciu;
- b) dzieci od sześciu lat, jeśli emisja programu bądź filmu zakończy się po godzinie 20.00;
- c) młodzieży poniżej 16. roku życia, jeżeli pokaz filmu zakończy się po 22.00;
- d) młodzieży od lat szesnastu w przypadku, gdy pokaz filmu zakończy się po 24.00.

Powyższe przepisy (ustępy od 1. do 3.) mają zastosowanie do publicznych projekcji filmów niezależnie od rodzaju zapisu i tłumaczenia filmu. Obowiązują również dla czołówek reklamowych i dodatków filmowych. Nie dotyczą jednak filmów, które nie są realizowane dla celów przemysłowych, dopóki owe filmy nie są w ten sposób wykorzystywane³⁴.

Ustawa o ochronie młodzieży z 2002 r. reguluje również kwestie rozpowszechniania kaset z filmami i gramami komputerowymi – nośniki obrazu filmów i gier. Zgodnie z przepisami paragrafu 12: „wideokasety i inne urządzenia nadające się do przekazu filmowego oraz gry komputerowe mogą być dostępne bez ograniczeń dla dzieci i młodzieży, jeżeli owe programy:

- a) zostały zatwierdzone przez najwyższe instancje krajów związkowych/landów lub organizacje samokontroli do publicznego rozpowszechniania;
- b) zostały oznaczone przez producenta jako „program informacyjny” lub „program dydaktyczny”³⁵.

Na nośnik obrazu i jego opakowanie powinno zostać naniesione wyraźnie widoczne oznaczenie. Najwyższe instancje krajów związkowych/landów mają prawo wydać postanowienie odnośnie do treści, rozmiaru, kształtu i koloru znaku. Mogą również zezwolić na odstępstwo co do umieszczenia znaku na nośniku obrazu i jego opakowaniu. Producenci środków przekazu, którzy

³⁴ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

³⁵ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

zajmują się rozprowadzaniem filmów oraz gier, muszą w swojej ofercie wyraźnie wskazać na istniejące oznaczenie.

Nośniki obrazu, które przez najwyższe instancje krajów związkowych/landów czy też organizacje samokontroli zostały opatrzone znakiem „zakazane dla młodzieży”, nie powinny:

- a) być oferowane, sprzedawane i dostępne dla dzieci i młodzieży;
- b) być dostępne w sprzedaży detalicznej poza lokalami handlowymi, w kioskach i innych miejscach sprzedaży;
- c) być oferowane i dostępne w sprzedaży wysyłkowej.

Urządzenia te ze względu na dobro dzieci i młodzieży mogą zostać ustawione:

a) w miejscach publicznych, w których często przebywają osoby małoletnie;

b) poza miejscami wykorzystywanymi przemysłowo lub w pomieszczeniach wykorzystywanych w celach zawodowych lub handlowych;

c) w nie nadzorowanych przejściach, przedpokojach i korytarzach;

tylko wtedy, jeżeli odpowiednio oznakowane nośniki obrazu są oferowane, w taki sposób, że dzieci i młodzież, dla których programy owych urządzeń są niedopuszczalne, nie będą mogły ich używać.

Nośniki obrazu zawierające streszczenia filmów i programów, jeśli są opatrzone w wyraźne wskazanie przez producenta, że organizacja samokontroli stwierdziła, iż dany konspekt filmu nie zawiera żadnych wątków, które mogą mieć negatywny wpływ na osoby małoletnie, powinny być rozprowadzane, odmiennie od samych nośników; obraz – razem z określonymi broszurami. Owe wskazanie w postaci widocznego znaku zostaje umieszczone zarówno na dołączonej ulotce, jak również na nośniku jeszcze przed dystrybucją (§ 12)³⁶.

Kolejnym zagrożeniem – zgodnie z niemiecką ustawą o ochronie młodzieży z 2002 r. – są terminale wizyjne (automaty do gier z ekranem). Ich zawartość i lokalizacje reguluje § 13 wspomnianej ustawy³⁷. Mianowicie: dzieci i młodzież, które w danej chwili nie znajdują się pod opieką osoby posiadającej prawa opiekuńcze bądź uprawnionej do sprawowania władzy rodzicielskiej mogą korzystać z automatów do gier z ekranem, bez możliwości odniesienia zysku materialnego tylko wówczas, jeśli owe filmy zostały zatwierdzone przez wyższe władze państwowe lub organizacje samokontroli

³⁶ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

³⁷ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

do publicznego rozpowszechniania lub zostały oznaczone przez producenta jako „program informacyjny” lub „program edukacyjny”.

Ponadto automaty do gier mogą być udostępnione do użytku publicznego:

1. w miejscach publicznych, w których często przebywają osoby małoletnie;
2. poza miejscami wykorzystywanymi przemysłowo czy też w szczególności sposób w pomieszczeniach wykorzystywanych w celach zawodowych lub handlowych;
3. w nie nadzorowanych przejściach, przedpokojach i korytarzach; tylko wtedy, jeśli ich program dozwolony jest dla dzieci od lat sześciu i oznaczony etykietami: „program informacyjny” lub „program edukacyjny”.

Podobnie jak w przypadku nośników obrazu na automatach do gier powinno zostać naniesione wyraźnie widoczne oznaczenie. Treść, rozmiar, kształt i kolor znaku w drodze rozporządzenia określa wyższa władza państwowa (§ 13)³⁸.

3. OCHRONA MAŁOLETNIICH PRZEZ USTAWODAWSTWO KARNE

Małoletnich odbiorców mediów elektronicznych chroni także Niemiecki Kodeks Karny (*Strafgesetzbuch*)³⁹. Ustawodawca definiuje następujące typy czynów:

Karalne jest rozpowszechnianie pism propagandowych partii politycznych, które zostały przez Niemiecki Sąd Najwyższy uznane za nielegalne – § 86;

1. Karalne jest pozbawieniem wolności od 3 miesięcy do 5 lat zakłócanie porządku publicznego poprzez:

- nawoływanie do nienawiści lub przemocy skierowanej przeciwko części społeczeństwa;
- naruszanie godności ludzkiej przez to, że część społeczeństwa jest obrażana, świadomie poniżana lub znieważana.

³⁸ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

³⁹ *Strafgesetzbuch- StGB*, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p86.htr>

Strafgesetzbuch – StGB, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p130.htr>

Strafgesetzbuch – StGB, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p131.htr>

Strafgesetzbuch – StGB, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p184.htr>

2. Karalne jest pozbawieniem wolności do 3 lat lub karą pieniężną:

a) rozpowszechnianie;

b) publiczne wystawianie, wywieszanie, pokazywanie;

c) przekazywanie lub umożliwianie dostępu osobie poniżej osiemnastego roku życia;

d) produkowanie, sprzedawanie, kupowanie, przechowywanie, reklamowanie;

pism, które nawołują do nienawiści konkretnej grupy z powodu jej narodowości, rasy, przekonań religijnych czy tradycji ludowych, jak również z powodów wymienionych w punkcie 1. Powyższy przepis odnosi się również do rozpowszechniania wyżej wymienionych treści poprzez radio, firmy (usługi) medialne i telewizyjne – § 130;

Karalne jest pozbawieniem wolności do 1 roku lub karą pieniężną:

a) rozpowszechnianie;

b) publiczne wystawianie, wywieszanie, pokazywanie;

c) przekazywanie lub umożliwianie dostępu osobie poniżej osiemnastego roku życia;

d) produkowanie, sprzedawanie, kupowanie, przechowywanie, reklamowanie;

– pism przedstawiających straszne i nieludzkie akty przemocy przeciwko ludziom;

– przekazywanie tych treści przez radio, usługi medialne i telewizyjne;

– wyjątek stanowi informowanie o współczesnych lub historycznych wydarzeniach.

Nie podlega karze każdy, kto osobie poniżej 18. roku życia przekazał te pisma, jeśli on jest jej prawnym opiekunem, chyba że zaniedbał w sposób oczywisty swoje obowiązki opiekuńcze - § 131.

Karalne jest pozbawieniem wolności do 1 roku lub karą pieniężną:

a) rozpowszechnianie;

b) publiczne wystawianie, wywieszanie, pokazywanie;

c) przekazywanie lub umożliwianie dostępu osobie poniżej osiemnastego roku życia;

d) produkowanie, sprzedawanie, kupowanie, przechowywanie, reklamowanie;

pism pornograficznych i umożliwianie dostępu do nich osobom poniżej 18. roku życia – § 184⁴⁰.

⁴⁰ Patrz wyżej – *Ochrona małoletnich przez ustawodawstwo karne.*

Są to tylko najważniejsze przestępstwa i wykroczenia w dziedzinie medialnej.

4. ZAKAZY I OBOWIĄZKI NADAWCÓW WYNIKAJĄCE Z USTAWODAWSTWA MEDIALNEGO

Ustawa o multimediami z 1 VIII 1997 r. (*Informations-und Kommunikationsdienstgesetz vom 1. August 1997 – IuKDG*)⁴¹ przewiduje trzy przedsięwzięcia mające chronić małoletnich użytkowników mediów. A mianowicie:

a) rozszerzenie przepisów kodeksu karnego na Internet. W tym kontekście treści naruszające dobro dzieci i młodzieży ścigane są przez prawo karne, obojętnie czy są one rozpowszechniane „czarno na białym” czy też za pomocą „bitów i bajtów”;

b) wyszczególnienie przez Federalne Biuro treści i pism naruszających dobro dzieci i młodzieży, które mogą być publikowane wtedy, gdy uniemożliwiony został do nich dostęp małoletnich, np. za pomocą tzw. oprogramowania filtrującego;

c) korzystanie z pomocy pełnomocników do spraw ochrony młodzieży, sprawdzających zgodność treści z zasadami ochrony dzieci i młodzieży. Rzecznicy ci działają według zasady *open ear*, co znaczy, że są dostępni dla użytkowników, np. dla zainteresowanych rodziców. Ustawa umożliwia także przekazanie zadania ochrony dzieci i młodzieży na organizacje „Dobrowolnej samokontroli” (*Freiwillige Selbstkontrolle*).

W przypadku ochrony użytkowników chodzi w dużej mierze o przejrzystość ofert. Użytkownicy powinni wiedzieć: kto jest oferentem; czy korzystanie z oferty jest odpłatne; jaki jest ogólny koszt korzystania z oferty; czy korzystanie z niej przebiega anonimowo oraz czy i kiedy dane osobiste mogą być udostępniane i opracowywane⁴².

Obecnie, podstawę prawną ochrony dzieci i młodzieży w niemieckim ustawodawstwie medialnym stanowi przepis artykułu 12 ustawy o mediach elektronicznych z 20 XII 2001 r.⁴³ Artykuł definiuje podstawowe zasady

⁴¹ M. Schwer, *Droga do społeczeństwa z informatyzowanego. Dotyczy niemieckiej ustawy o multimediami*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1997, nr 3-4, s. 122-123.

⁴² Tamże, s. 123.

⁴³ *Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001*, GVBI, Berlin 2002, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>

ograniczające wolność komunikowania, a wśród nich „poszanowanie godności ludzkiej”. „Audycje lub inne przekazy są niedopuszczalne, jeśli:

1. uhybiają przepisom zawartym w kodeksie karnym⁴⁴;
2. gloryfikują wojny;
3. zawarte w nich treści lub ich forma zagrażają fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich;
4. pokazują zdarzenia rzeczywiste, które uhybiają godności ludzkiej; przedstawiają osoby, które cierpią i umierają na skutek dolegliwości fizycznych i psychicznych;
5. w szczególny sposób naruszają godność ludzką” (§ 1).

Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo, że audycja lub inny przekaz może mieć szkodliwy wpływ na fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich, wówczas takie przekazy:

a) mogą być rozpowszechniane, ale pod warunkiem, że ich emisja zostanie poprzedzona i ogłoszona przez użycie sygnału dźwiękowego, lub podczas całego czasu transmisji program będzie oznaczony przez specjalny znaczek (§ 3);

b) są dopuszczalne tylko wówczas, jeśli przez nadawcę podjęte zostały odpowiednie środki prewencyjne, które umożliwią użytkownikowi, zablokowanie przekazu (§ 4);

c) nie powinny być emitowane, z wyjątkiem sytuacji, że nadawca zadba o to, aby tego rodzaju programy były nadawane wyłącznie w czasie, w którym jest to dozwolone, lub znajdzie inny sposób na to, aby nie mogły być one oglądane przez dzieci i młodzież (§ 2)”⁴⁵.

Uzupełnieniem powyższych regulacji prawnych są przepisy artykułów odnoszące się do emisji reklamy i sponsoringu. W myśl artykułu 13 ustawy z 2001 r.: „reklama, która skierowana jest bezpośrednio do dzieci i młodzieży, nie powinna szkodzić ich dobru i wykorzystywać ich zaufania (§ 1). Reklamy powinny być wyraźnie wyodrębnione w programie i oznaczone w sposób nie budzący wątpliwości, że są reklamami i nie pochodzą od nadawcy. Do produkcji reklam nie powinno używać się technik działających na podświadomość (§ 2). Powyższe przepisy prawa obowiązują odpowiednio audycje telewizyjne i radiowe. Odnosnie sponsoringu napisów obowią-

⁴⁴ Przepisy te zostały omówione w: *Ochrona małoletnich przez ustawodawstwo karne.*

⁴⁵ *Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001*, GVBI, Berlin 2002, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>

zuje § 8 niemieckiej ustawy o mediach elektronicznych (§ 4)⁴⁶. Reklamy i filmy propagandowe reklamujące wyroby tytoniowe lub napoje alkoholowe powinny być emitowane tylko po godzinie 18.00 (ust. 5)⁴⁷. Został ustawowo ograniczony także czas nadawania reklam w mediach publicznych. Kanały ARD – Zrzeszenie Publicznych Rozgłośni Radiowych (*Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland*) oraz ZDF – II Niemiecki Program Telewizyjny (*Zweites Deutsches Fernsehen*) nie mogą nadawać reklam w weekendy i dni wolne od pracy, w pozostałe dni reklama nie może być emitowana po godzinie 20.00. Dobaowa porcja reklamy nie może przekraczać 20 minut⁴⁸.

Niemiecki sąd krajowy w Traunstein uznał, że przesyłanie niechcianej reklamy drogą poczty elektronicznej prywatnemu odbiorcy stanowi czyn nieuczciwej konkurencji i narusza w ten sposób normę § 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji z 7 VI 1909 r. (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb vom 7. Juni 1909*)⁴⁹.

Jednym z aspektów ochrony małoletnich jest informowanie użytkowników mediów o zawartości poszczególnych przekazów: filmów, gier czy programów telewizyjnych, szczególnie stanowiących zagrożenie dla dzieci i młodzieży.

Problem klasyfikacji utworów audiowizualnych (i innych) nie jest nowy i wiąże się ściśle ze sprawą powstania wyspecjalizowanych organów mających za zadanie ocenę filmów.

W większości państw Unii Europejskiej istnieje obowiązek przedstawiania filmów do oceny gremiom klasyfikującym, które są powoływane z mocy ustawy (Szwecja, Wielka Brytania); tryb pozaustawowy przyjęto w Niemczech⁵⁰. Wprowadzenie ścisłych ram czasu ochronnego lub inaczej – „czasu rodzinnego oglądania” to norma dla wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej (z wyjątkiem Luksemburga).

⁴⁶ Tamże, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>

⁴⁷ *Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 – JuSchG*, BGBl I, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

⁴⁸ K. Ba d ż m i r o w s k a - M a s ł o w s k a, H. J ę d r a s, *Systemy ochrony dzieci i młodzieży w państwach Unii Europejskiej*, „Biuletyn Informacyjny KRRITV” 2001, nr 10(59), s. 6.

⁴⁹ *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb vom 7. Juni 1909*, BGB I. III/FNA 43-1, Berlin 2003, <http://www.artikel1.de/gesetze/bgb.html>

⁵⁰ *Systemy ochrony dzieci i młodzieży w państwach Unii Europejskiej*, s. 7.

Zgodnie z § 14, ust. 1 Ustawy o ochronie młodzieży z 2002 r.⁵¹ zarówno filmy, jak i gry, które mogą mieć szkodliwy wpływ na rozwój i wychowanie dzieci i młodzieży, powinny być zakazane bez względu na przedział wiekowy odbiorcy.

Najwyższe instancje krajów związkowych/landów oraz organizacje samokontroli wspólnie opracowały i zatwierdziły pięciostopniowy system znakowania filmów i gier komputerowych. Wyróżniono następujące kategorie:

1. Kategoria „dla wszystkich” – „dozwolony bez ograniczeń wiekowych”;
2. Kategoria „dozwolony od lat sześciu” – „6+”;
3. Kategoria „dozwolony od lat dwunastu” – „12+”;
4. Kategoria „dozwolony od lat szesnastu” – „16+”;
5. Kategoria „nie dozwolony dla osób niepełnoletnich” – „18+”⁵².

Należy zwrócić uwagę na wyodrębniony przedział wiekowy „6+”, bowiem obok Niemiec tylko w Austrii i Portugalii pojawia się ten przedział, tylko w tych państwach zwraca się uwagę na ochronę dzieci młodszych.

Zatwierdzony został także czas emisji dzieł telewizyjnych, kinowych zakwalifikowanych do wyróżnionych kategorii. I tak:

- audycje, które mogą zagrozić małoletnim, mogą być emitowane tylko w przedziale pomiędzy godz. 23.00 a 6.00;
- filmy przeznaczone dla widowni od 16 lat mogą być emitowane tylko w przedziale pomiędzy 22.00 a 6.00;
- filmy przeznaczone dla widowni od 18 lat mogą być emitowane tylko w przedziale pomiędzy godz. 23.00 a 6.00.

Możliwe są odstępstwa od powyższych zaleceń, ale tylko w przypadku emisji zakodowanej. Wówczas niezbędne jest pozwolenie wydane przez krajowy ośrodek medialny (ciało landowe) wspólnie z Federalnym Biurem ds. Ochrony Młodzieży i Programów (ciało federalne)⁵³.

Warto zauważyć, że reguły, jakie wprowadza się dla kanałów zakodowanych, są częściowo inne, w związku z technicznymi zabezpieczeniami, które oferuje telewizja kodowana. Najwyższe instancje krajów związkowych/landów mogą ustalić wspólną procedurę odnośnie do oznaczania filmów i gier. Jeśli kontrola programu dokonana przez wyższe władze państwowe lub organizacje samokontroli wykazała, że zawiera on jakkolwiek z treści, które gloryfikują wojny; poka-

⁵¹ *Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 – JuSchG*, BGBl I, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

⁵² Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

⁵³ *Systemy ochrony dzieci i młodzieży w państwach Unii Europejskiej*, s. 8.

zują zdarzenia rzeczywiste, które w sposób uchybiający godności ludzkiej przedstawiają osoby, które cierpią i umierają na skutek dolegliwości fizycznych i psychicznych; pokazują dzieci i młodzież w nienaturalnych pozycjach ze szczególnym naciskiem na pornografię lub jawnie zagrażają fizycznemu, moralnemu lub psychicznemu rozwojowi małoletnich lub został on zamieszczony na *Liście środków przekazu stanowiących zagrożenie dla dzieci i młodzieży*, wówczas zakazana jest emisja, rozpowszechnianie czy udostępnianie danego przekazu szerszej publiczności. Wyższa władza państwowa może także zawiadomić kompetentne władze ścigania karnego, jeśli media, które zostały wpisane na *Listę* są:

- a) oferowane, sprzedawane i dostępne dla dzieci i młodzieży;
- b) umieszczane i prezentowane w miejscach, w których przebywają dzieci i młodzież;
- c) dostępne w sprzedaży detalicznej poza lokalami handlowymi, w kioskach i innych miejscach sprzedaży;
- d) oferowane i dostępne w sprzedaży wysyłkowej, czytelnich i bibliotekach,
- e) prezentowane w sklepach, miejscach pracy.

Jeśli filmy, nośniki obrazu lub audycje telewizyjne zawierają obok oznakowanych już filmów i gier inne dodatki, obrazy, dźwięki czy tytuły, które mogą mieć niekorzystny wpływ na rozwój i wychowanie dzieci i młodzieży, wówczas są one również brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji odnośnie do przyznania oznaczenia.

Powyższe oznaczenia filmów, gier oraz innych przekazów lub audycji obowiązują zarówno podczas publicznych projekcji, jaki i odnoszą się do filmów o identycznej tematyce, przeznaczonych do publicznej projekcji. Oznaczenia te mogą być odpowiednio stosowane dla filmów o identycznej treści udostępnianych w formie nośników obrazu i audycji telewizyjnych.

Filmy i gry przeznaczone do celów dydaktycznych i informacyjnych, jeśli w sposób jawny nie stwarzają zagrożenia dla rozwoju i wychowania dzieci i młodzieży, mogą zostać oznaczone przez producenta jako: „program informacyjny” lub „program edukacyjny”. Ocena producenta może być jednak zakwestionowana przez najwyższe instancje krajów związkowych/landów, które mogą odebrać producentom niezależnym prawo do wydawania oznaczeń na swoje produkty lub unieważnić zaproponowane przez producenta oznaczenie (§ 14)⁵⁴.

⁵⁴ *Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 – JuSchG*, BGBl I, Berlin 2002, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

Najwyższe instancje krajów związkowych/landów, obok wspólnej procedury odnośnie do oznaczania filmów i gier, mogą ustalić także wspólną procedurę zwolnienia z oznaczeń na podstawie rezultatów kontroli przeprowadzonej przez stowarzyszenia zarejestrowane i inne organizacje samokontroli. Zwolnienia od oznaczeń i oznaczenia, które są wydane przez organizacje samokontroli, są traktowane jako zwolnienia i oznaczenia najwyższych instancji krajów związkowych/landów, o ile wyższa władza państwowa nie podjęła w tej kwestii odmiennej decyzji⁵⁵.

Niemcy mają dobrze rozwinięty rynek informatyczny. Tamtejsze społeczeństwo styka się z nowoczesnymi technologiami od lat, a niemal co druga rodzina ma w domu komputer w pełni przystosowany do współpracy z innymi multimediami⁵⁶. Anonimowość niemieckim użytkownikom mediów elektronicznych gwarantuje ustawa o ochronie danych przy usługach telekomunikacyjnych (*Teledienstdatenschutzgesetz z 1997*)⁵⁷. Dostawca usług internetowych poprzez środki techniczne winien wykluczyć wszelkie możliwości niedozwolonego dostępu do osobistych danych użytkownika⁵⁸. Ustawa zezwala zbierać wyłącznie dane osobowe potrzebne do wykonania usługi, a użycie ich w innym celu wymaga poinformowania i zgody osoby, której dane dotyczą. Ponadto po wykonaniu usługi dane osobowe powinny być przez dostawcę usługi internetowej usunięte⁵⁹.

Szczególne znaczenie dla ochrony dzieci i młodzieży ma przyjęte przez rząd niemiecki (mimo protestów) Rozporządzenie dotyczące monitoringu mediów elektronicznych⁶⁰. Zakłada ono, że z dniem 1 I 2005 r. operatorzy publicznych sieci dostępowych będą zobligowani do zainstalowania urządzeń i oprogramowania umożliwiającego organom ścigania monitorowanie poszczególnych użytkowników. Dotyczy to zarówno telefonii analogowej, telefonii przenośnej, przesyłu danych (też poczty elektronicznej), jeżeli korzysta z niej ponad 1000 użytkowników⁶¹.

⁵⁵ Tamże, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>

⁵⁶ D. M o n e t, *Multimedia*, tłum. P. Latko, Katowice 1999, s. 90.

⁵⁷ Cyt. za: M. M a t u z i k, *Prawna i etyczna regulacja przepływu informacji w Internecie*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2000, nr1-2 (161-162), s. 177.

⁵⁸ M. S c h w e r, *Droga do społeczeństwa z informatyzowanego. Dotyczy niemieckiej ustawy o multimediach*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1997, nr 3-4, s. 120-123.

⁵⁹ *Prawna i etyczna regulacja przepływu informacji w Internecie*, s. 179.

⁶⁰ <http://www.iid.de/rahmen/iukdge.html>

⁶¹ P. W a g ł o w s k i, *Podsumowanie wydarzeń związanych z prawem internetowym*, http://www.vagla.pl/skrypts/2001_podsumowanie.htm

Obecnie tylko w niektórych regulacjach zawarty jest nakaz ograniczania dostępu do stron zawierających nielegalne treści. Przewiduje go ustawa niemiecka o korzystaniu z teleusług z 1 VIII 1997 r. (*Gesetz über Nutzung von Telediensten vom 1. August 1997 – TDG*⁶²). W myśl przepisów paragrafu 5. odpowiedzialność dostawcy usług *on-line* (jak i dostawcy dostępu do sieci), w przypadku cudzych materiałów zachodzi wówczas, gdy on te treści znał i wyeliminowanie korzystania z nich było od strony technicznej możliwe oraz można tego było oczekiwać (§ 5). Ustawa wyraźnie wyłącza odpowiedzialność za samo otwarcie dostępu (*hyperlink*) do stron, na których są bezprawnie rozpowszechniane materiały. I tak przepis § 5 stwierdza, że dostawca nie jest odpowiedzialny za cudze treści, gdy jedynie umożliwia dostęp do korzystania z nich (dostęp do sieci)⁶³. Dokładniej: w Niemczech w ustawie z 1997 r. wyodrębniono trzy grupy podmiotów:

1. autorów treści rozpowszechnianych w Internecie sprzecznie z prawem, w stosunku do których odpowiedzialność kształtuje się na zasadach ogólnych. Według ustawodawcy obowiązuje zasada: „I to za co autor odpowiada offline, musi być podstawą odpowiedzialności online”;

2. oferentów (dostawców) usług w sieciach, których rola sprowadza się wyłącznie do pośredniczenia w dostępie do cudzych treści, którzy zwolnieni są z odpowiedzialności;

3. oferentów (dostawców) usług, ponoszących odpowiedzialność, którzy znają cudze treści i oferują je do wykorzystania, choć nie muszą monitorować. Service Provider ponosi wówczas odpowiedzialność, jeśli ma możliwość technicznego usunięcia i zablokowania treści.

Ustawodawca w tym przypadku wyszedł z założenia, że dostawca usługi najczęściej na dłuższy czas gromadzi materiały na swoim komputerze (serwerze) i ze względu na ich mnogość nie ma w istocie szans na wykrycie na nim sprzecznych z prawem treści. Może natomiast, jeśli uzyska o nich wiadomość, bez trudu je usunąć⁶⁴.

Powyższe regulacje prawne są więc zgodne z dyrektywą Unii Europejskiej w sprawie handlu elektronicznego. Zarówno w USA, jak i w Europie odpowiedzialność za treści publikowane w Internecie ponosi w największym stopniu ich autor.

⁶² Cyt. za: J. Barta, R. Markiewicz, *Internet a prawo*, Kraków 1998, s. 231, zob. <http://www.iid.de/rahmen/iukdge.html>

⁶³ Tamże, s. 231; zob. <http://www.iid.de/rahmen/iukdge.html>

⁶⁴ R. Markiewicz, J. Barta, *Ja tu tylko przesyłam*, „Rzeczpospolita” z 31 VIII 1999, s. 8.

PODSUMOWANIE

Przytoczone regulacje tworzą ramy prawne dla ochrony małoletnich użytkowników mediów elektronicznych w niemieckim systemie mediów. Ale czy wystarczające? Spełniają – z małymi zastrzeżeniami - wymogi i zalecenia dokumentów przyjętych przez Unię Europejską, jak i Radę Europy.

Reklamy w Niemczech bardzo często są kierowane do dzieci z intencją, że one sprowokują rodziców do zakupu. W tym przypadku więc, Dyrektywa o „Telewizji bez granic” jest stosowana w sposób umowny i powierzchowny, nie pociągając za sobą żadnych konsekwencji. Ponadto w prawie niemieckim nie ma sprecyzowanego stanowiska wobec występowania dzieci w reklamach.

Kolejne zastrzeżenie, dostawcy usług internetowych samodzielnie dokonują opisu swojej zawartości. Na ile ta ocena odpowiada rzeczywistej zawartości treści? Fakt kontroli tych treści przez organizacje o różnym charakterze (zajmujące się zwalczaniem pedofilii lub grup religijnych) nie może zapewnić pełnej ochrony małoletnim – taki nadzór nie ma charakteru prewencyjnego.

Niemniej należy podkreślić znaczenie i rolę organizacji samokontroli w Niemczech przy tworzeniu negatywnych oraz pozytywnych list miejsc dostępu, udostępnianiu oprogramowania filtrującego, organizowaniu akcji mający chronić dzieci i młodzież, podejmowaniu inicjatyw i wszelkich działań społecznych w zakresie ochrony najmłodszych użytkowników mediów⁶⁵.

⁶⁵ Na przykład w Niemczech założone zostało Stowarzyszenie Dobrowolnej Samokontroli Dostawców Usług Multimedialnych (*Freiwillige Selbstkontrolle Multimedial-Dienst-anbieter e.V.*). Jego głównym zadaniem jest realizowanie oraz kontrolowanie przestrzegania kodeksu postępowania przyjętego przez Stowarzyszenie. Treść tego kodeksu wyznaczają następujące podstawowe cele: a) zapewnienie ochrony dzieci i młodzieży oraz karcenie udostępniania w sieciach powszechnie niedozwolonych treści; b) przestrzeganie ustawowych reguł odnośnie do kształtowanych redakcyjnie treści w usługach elektronicznych; c) zagwarantowanie i poszanowanie przepisów dotyczących oznaczenia osoby dającej reklamę czy ofertę. Każdy jest przy tym uprawniony do złożenia w biurze Stowarzyszenia skargi na treści udostępniane w Internecie, w innych sieciach lub w usługach on-line. Biuro to może też z własnej inicjatywy wystąpić przeciw członkom stowarzyszenia, łamiącym podstawowe cele Stowarzyszenia: M. Rath-Glawatz, A. Waldenberger, *Freiwillige Selbstkontrolle Multimedial-Dienst-anbieter e.V. Ein Beitrag der Medienwirtschaft zum Jugendschutz im Internet*, „Computer und Recht” 1997, nr 12, s. 766, cyt. za: J. Barta, R. Markiewicz, *Internet a prawo*, Kraków 1998, s. 213.

Doświadczenia dotychczasowej praktyki w Niemczech wskazują na konieczność współdziałania władz publicznych i organizacji społecznych. Organa regulacyjne mogą tworzyć pewne ramy prawne oraz winny wspierać działalność odpowiednich organizacji i środowisk społecznych.

BIBLIOGRAFIA

- Allemagne: Les enfants et la dépendance à Internet,
http://dwworld.de/english/0,3367,1446_A_943281_1_A,00.html
- B a d ź m i r o w s k a - M a s ł o w s k a K., J ę d r a ś H., Systemy ochrony dzieci i młodzieży w państwach Unii Europejskiej, „Biuletyn Informacyjny KRRITV” 2001, nr 10(59), s. 1-6.
- Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb vom 7. Juni 1909, BGB I. III/FNA 43-1, Berlin 2003, <http://www.artikel1.de/gesetze/bgb.html>
- Gesetz über die Medienzentren (Medienzentrenengesetz) vom 6. Februar 2001, Berlin 2001, GBL II 2001, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>
- Gesetz über die Verbreitung jugendgefährdender Schriften und Medieninhalte – GjS, <http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>
- G r u c h o ł a M., Ochrona małoletnich w ustawodawstwie medialnym V Republiki Francuskiej, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2004, nr 1, s. 247-269.
- G r u c h o ł a M., Ochrona telewizja w III Rzeczypospolitej, Lublin 2003.
<http://www.iid.de/rahmen/iukdge.html>
- J ę d r a ś H., Systemy ochrony dzieci i młodzieży w państwach Unii Europejskiej „Biuletyn Informacyjny KRRITV” 2000, nr 49, s. 1-5.
- Jugendschutzgesetz vom 23. Juli 2002 - JuSchG, Berlin 2002,
<http://www.artikel5.de/gesetze/juschg.html>
- M a r k i e w i c z R., B a r t a J., Internet a prawo, Kraków 1998.
- M a r k i e w i c z R., B a r t a J., Ja tu tylko przesyłam, „Rzeczpospolita” z 31 VIII 1999, s. 8.
- M a t u z i k M., Prawna i etyczna regulacja przepływu informacji w Internecie, „Zeszyty Prasoznawcze” 2000, nr1-2 (161-162), s. 177-189.
- M o n e t D., Multimedia, tłum. P. Latko, Katowice 1999.
- R a t h - G l a w a t z M., W a l d e n b e r g e r A., Freiwillige Selbstkontrolle Multimedial-Dienstanbieter e.V. Ein Beitrag der Medienwirtschaft zum Jugendschutz im Internet, „Computer und Recht” 1997, nr 12, s. 766-774.
- S c h w e r M., Droga do społeczeństwa z informatyzowanego. Dotyczy niemieckiej ustawy o multimediami, „Zeszyty Prasoznawcze” 1997, nr 3-4, s. 120-123.

Rodzice niemieccy mogą od 12 VIII 2003 r. wysyłać swoje dzieci na specjalne kolonie, przeznaczone dla małoletnich uzależnionych od Internetu. Mają one na celu pomóc wydobyć się z tego nałogu. Jest to pierwsza kolonia tego typu w Europie, która próbuje oddalić dzieci od komputera, zwrócić ich zainteresowania ku innym aspektom życia: Allemagne: Les enfants et la dépendance à Internet,
http://dwworld.de/english/0,3367,1446_A_943281_1_A,00.html.

Staatsvertrag über Mediendienste (Mediendienste-Staatsvertrag) zuletzt geändert durch Artikel 3 des Sechsten Staatsvertrages zur Änderung des Rundfunkstaatsvertrages, des Rundfunkfinanzierungsstaatsvertrages und des Mediendienste-Staatsvertrages (Sechster Rundfunkänderungsstaatsvertrag) vom 20. Dezember 2001 – GVBl, Berlin 2002, <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/stv/mdstv.htm>

Strafgesetzbuch- StGB, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p86.htr>

Strafgesetzbuch- StGB, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p130.htr>

Strafgesetzbuch- StGB, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p131.htr>

Strafgesetzbuch- StGB, <http://gesetze-xxl.de/gesetze/stgb/p184.htr>

Ustawa Zasadnicza (konstytucja) Republiki Federalnej Niemiec z 23 maja 1949 r. (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Maj 1949), red. L. Janicki, tłum. J. Koprucka-Purołowa, B. Demby, Poznań 1997.

PROTECTION OF CHILDREN AND YOUTHS IN LAW ABOUT MEDIA IN THE GERMAN FEDERAL REPUBLIC

S u m m a r y

The article presents legal acts determining security and protection of physical, mental and moral health of children and youths enforced by the media legislation of the German Federal Republic. The analysis of the acts is complemented with regulations of administrative, civil and penal law. The legal grounds for the title problem is the Electronic Media Act of 20 December 2001 (*Staatsvertrag über Mediendienste vom 20. Dezember 2001*), the Multimedia Act of 1 August 1997 (*Informations-und-Kommunikationsdienstgesetz vom 1. August 1997*), the Teleservices Use Act of 1 August 1997 (*Gesetz über Nutzung von Telediensten vom 01. August 1997*), Youths Protection Act of 23 June 2002 (*Jugendshutzgesetz vom 23. Juli 2002*), Data Protection in Telecommunication Services Act (*Teledienstschutzgesetz*) of 1997. Selected administration subjects obliged to protect children and youths in Germany and obligations of the senders following from the legislation on the media are discussed.

Słowa kluczowe: ochrona, prawo, dzieci i młodzież, media elektroniczne.

Key words: protection, children and youths, electronic media.